

KOMUNÁLNÍ PODPORA HOSPODÁŘSTVÍ V TEORII A PRAXI¹.

Mgr. Jiří JEŽEK

Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická,
Středisko pro výzkum regionálního rozvoje,
Husova 11, 306 14 Plzeň, Česká republika
Tel.: 377 633 156, 605 734 691, E-mail: jiri.jezek@fek.zcu.cz

I. PŘEHLED NÁSTROJŮ MÍSTNÍ PODPORY EKONOMIKY

Nástroje místní podpory ekonomiky jsou nástroje, snažící se pozitivně ovlivňovat ekonomický vývoj obcí a měst anebo rychlost jejich adaptace na vnější změny. Existuje široké spektrum, a tudíž i řada způsobů, jak tyto nástroje členit. V posledních desetiletích vzniklo ve vyspělých zemích západní Evropy obsáhlé instrumentarium (komplex nástrojů komunální a regionální hospodářské politiky). Jednotlivé nástroje se odlišují podle druhu, síly vlivu, podle adresátů, jimž jsou určeny a také svým obsahovým zaměřením (orientací).

Skupina nástrojů a opatření	Nástroje
1. technická infrastruktura	<ul style="list-style-type: none">dopravní infrastruktura(tele)komunikační infrastrukturatechnická infrastruktura (energie, voda, plyn, kanalizace atd.)zainvestování podnikatelských průmyslových plochvytváření průmyslových parků, inovačních center, inkubátorů atd.
2. politika nakládání s pozemky a nemovitostmi	<ul style="list-style-type: none">vykupování pozemků a nemovitostí (vytváření rozvojových ploch)zvýhodněné pronájmyrevitalizace průmyslových areálů a ladem ležících ploch
3. územní plánování a stavební řád	<ul style="list-style-type: none">vymisťování průmyslu a průmyslových ploch na okraje městpřizpůsobování stavebního řízení požadavkům a přáním podnikatelských subjektůvymezování ploch využitelných k podnikatelským účelům v územních plánech
4. finanční pomoc a politika daní a poplatků	<ul style="list-style-type: none">subvence (např. formou levných pozemků)poskytování a zprostředkování půjček a úvěrůposkytování záruk na půjčky a úvěry
5. propagace	<ul style="list-style-type: none">podpora všeobecného povědomí o podnikatelských subjektechprezentace na regionálních a nadregionálních akcíchporadenská činnost podnikům se zájmem ve městě investovatvytváření pozitivního image o městě u místních podnikatelů a občanů
6. měkké lokalizační faktory	<ul style="list-style-type: none">péče o celkový vzhled a atraktivitu městarozvoj sociální infrastruktury (bydlení, vzdělání, volný čas atd.)

¹ Příspěvek vznikl v rámci řešení grantu Grantové agentury České republiky č. 402/02/0908 Implementace managementu a marketingu do oblastí regionálního rozvoje.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozitivní postoj správy města a obyvatel k soukromému podnikání
7. poradenství a servis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pravidelné informace podnikům o strategii rozvoje města ▪ podpora nových technologií a inovací ▪ poradenství zaměřené na možnosti podpory podnikání
8. zlepšení správních činností	<ul style="list-style-type: none"> ▪ transparentnost, plánovitost a spolehlivost při rozhodování o budoucnosti města ▪ flexibilita a otevřenost správy města žádostem podnikatel. subjektů ▪ znalost problematiky o níž se rozhoduje
8. ostatní opatření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ preference místních firem při zadávání veřejných zakázek ▪ přenášení zájmů podnikatelů a občanů do strategií rozvoje města ▪ minimalizace zakázů a příkazů

Tabulka č. 1 Skupiny možných nástrojů komunální podpory hospodářství

1. TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Podle Fürsta [6] investice do infrastruktury přímo ovlivňují předpoklady pro zakládání a usídlování nových podniků. Jedná se o určitou minimální vybavenost území energetickými, dopravními a telekomunikačními sítěmi.

Klasickými nástroji regionální infrastrukturální politiky je výstavba základních sítí (energie, plyn, voda, odpad), dopravní (silnice, železnice, případně i lodní a letecká doprava) a telekomunikační infrastruktury (telekomunikační sítě, optické sítě).

Jedná se o důležité lokalizační faktory při lokalizační analýze podniků, jež se mohou významně promítnout v nákladech a výnosech podniku a v případě lepších podmínek pak ovlivnit volbu stanoviště pro podnikání. Infrastrukturální opatření působí spíše formou všeobecného zlepšení kvality stanoviště. Přitom většinou působí spolehlivě a mají trvalý účinek, poněvadž jsou základem pro dlouhodobé využívání a mohou tak dlouhodobě zlepšovat atraktivitu stanoviště nebo regionu.

Infrastrukturální opatření zpravidla nejsou zaměřena na specifické cílové skupiny a aktivity, takže nejen podniky, ale i domácnosti mohou mít z těchto opatření užitek.

V koncentrované a vázané formě dochází především v posledních letech k výstavbě infrastruktury ve zvláštních hospodářských zónách (průmyslových parcích). To se děje především pomocí projektů průmyslových zón (dotace obcím na technické vybavení území, na němž má být umístěna výroba), na které jsou obcím poskytovány po předchozím schválení vládou prostředky ze státního rozpočtu a následně může být poskytnuta subvence (podpora) přímo investorovi (v průmyslových zónách se staví na zelené louce).

2. POLITIKA NAKLÁDÁNÍ S POZEMKY A NEMOVITOSTMI

Jak jsem se již zmiňoval pro obce a města má mimořádný význam vlastnictví především stavebních pozemků k prosazování veřejných zájmů, např. k budování rozvojových ploch. Zkušenosti německých měst dokazují, že optimální je, jestliže se v majetku města nachází nejméně 50% těchto pozemků. Menší podíl znamená obtížnější prosazování veřejného zájmu.

Pro získání nových podnikatelských subjektů pak mohou posloužit i zvýhodněné pronájmy, které mohou především začínajícím podnikatelům usnadnit vstup do podnikání a přispět k jejich prosperitě a udržení se v oboru.

Pokud se v majetku obce nacházejí i chátrající průmyslové areály, je v jejím zájmu pokusit se o jejich revitalizaci a poskytnout tak podnikatelům například zainvestované nemovitosti s možností okamžitých podnikatelských aktivit.

3. ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ A STAVEBNÍ ŘÁD

Důležitým nástrojem rozvoje území je územní plánování. Je prostorovým vyjádřením hospodářské, kulturní, sociální a ekologické politiky každého města nebo obce. Základním cílem je služba občanovi. Proto musí být územní plánování nástrojem demokratickým, který vedle dotčených orgánů státní správy musí respektovat názory a stanoviska občanů, podnikatelů, firem apod. Úkolem je skloubit přání a požadavky všech subjektů vyvíjejících v území své aktivity tak, aby území fungovalo jako celek, aby byl zabezpečen soulad všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území. Je zřejmé, že výsledkem musí být kompromis v rozvoji jednotlivých funkčních systémů v zájmu celku.

Obce mají jako zastupitelský orgán spolu s místní státní správou odpovědnost za formulaci veřejného zájmu v souladu se zákonem o územním plánování a stavebním řádu. Na základě ustanovení schvaluje zastupitelstvo územní plán obce nebo její části. Ten potom hraje významnou úlohu ve stavebním řízení, takže obec má opravdu účinný prostředek, jak potřebnou urbanistickou a architektonickou strukturu zabezpečit. Zastupitelstva by při tvorbě tohoto plánu neměla jen přikazovat, kde co má být a kdo to má nebo smí udělat, ale stanovit obecně platné podmínky a pravidla. Územní plán by měl především vznikat s respektováním zájmu podnikatelských subjektů, které potřebují prostorovou alokaci vyhovující cílům jejich aktivit.

Proces získávání stavebního povolení je u nás často citovaným problémem. Podnikatel (občan) přichází na radnici většinou pozdě, v době, kdy má již o všem rozhodnuto a požaduje pouze povolení ke stavbě. Při střetu s územním plánem, který je u nás často až příliš konkrétní, pak nastává rozladění jak na straně podnikatele, tak i úřadu, který požaduje dodržení zákonných norem. Aby k této situaci nedocházelo, je třeba upevnit vztah mezi radnicí a veřejností a obyvatelům města vysvětlit výhody určitých omezení a pravidel a předem je seznámit s rozvojovými plány města a tím, jaká očekávání radnice do těchto plánů vkládá.

4. FINANČNÍ POMOC A POLITIKA DANÍ A POPLATKŮ

Podněty z oblasti financí existují ve formě příspěvků, daňových nebo poplatkových zvýhodnění nebo levných úvěrů. Odměňují určité jednání podniků a tím ovlivňují rozhodování jednotlivých aktérů prostřednictvím jejich individuální kalkulace nákladů a užitků. Finanční podněty při usídlování působí na podniky ležící mimo dané místo a jejím cílem je podpořit mobilitu těchto podniků do daných regionů. Existuje řada forem: od přímých příspěvků na investice přes poskytování úvěrů s nízkými úroky, případně záruk za úvěry až po poskytování pozemků a jejich zainvestování. Tyto nástroje patřily v uplynulém desetiletí k významným nástrojům regionální politiky a používaly se a používají ve všech průmyslových zemích. Objevují se však i kritické hlasy. Kritizována

je příliš silná konkurence obcí při omezeném počtu podniků, které měly zájem se usídlit na jiném stanovišti, což vedlo k přeplácení při stanovování výše podpor. Mimoto byly zjištěny i tzv. „doprovodné efekty“, které vznikají tehdy, když by k usídlení podniku v regionu bývalo došlo i bez finanční pomoci.

Podpora ze strany veřejného sektoru nemůže mít za cíl odstraňování podnikatelského rizika a v případě neúspěchu jeho eventuální přenášení na veřejný rozpočet. Veřejný sektor rovněž nemůže nahradit roli soukromých finančních institucí, ale pouze fungovat jako prostředník, který usnadní přístup k financování ze soukromého sektoru. K tomu je nezbytným předpokladem účinná spolupráce a součinnost s finančními ústavy, které v regionu působí. Stávající zkušenosti ukazují, že obvykle nejhorší situace je u tzv. „startovacího kapitálu“ pro rozjezd podniku, pro něž je z hlediska bank málo efektivní vynakládat prostředky na posouzení podnikatelského záměru.

Místní samospráva může poskytování podpory a prostředků pro financování inovací řešit zejména třemi způsoby:

- Poskytování přímých dotací podnikům nebo řešitelům projektů s předpokládaným komerčním využitím. Omezujícím limitem je, že takto zaměřený program má obvykle jen velmi omezené finanční prostředky, co je dáno možnostem a disponibilním zdrojům, které veřejný sektor v regionu má k dispozici. Řešitelské subjekty se mohou ale ucházet a využít zdroje, které jsou poskytovány např. na centrální úrovni nebo v zahraničních programech.
- Poskytování dotovaných (nekomerčních) půjček na vybrané oblasti podnikání.
- Usnadnění přístupu k finančním prostředkům z komerčních soukromých zdrojů formou poskytování veřejných záruk. Jednotlivé záruky musí být pečlivě připraveny, neboť se jedná o garanci poskytovanou volenou samosprávou a v rámci regionu nesmí docházet k politickému ovlivňování při jejich poskytování.

Při podpoře podnikání ze strany obcí mohou hrát velkou roli i místní poplatky. Místní poplatky upravuje zákon ČNR č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích v platném znění. Všechny místní poplatky mají fakultativní charakter, dokud obec nerozhodne o jejich zavedení obecně závaznou vyhláškou, která upravuje podrobnosti vybírání jednotlivých druhů poplatků, stanoví konkrétní sazbu poplatku, ohlašovací povinnost, splatnost, úlevy, možné osvobození od poplatku, vznik a zánik poplatkové povinnosti a u poplatku za užívání veřejného prostranství i místa, která jsou v obci veřejným prostranstvím.

Zákon vymezuje pouze základní náležitosti pro vybírání poplatků, tzn. které poplatky mohou obce vybírat a horní hranici sazby, kdo poplatek platí, kdy a z čeho se poplatek neplatí, což musí obce respektovat. Podle specifických podmínek pak může obec stanovit nižší sazby poplatku.

Právní úprava místních poplatků sleduje zvýšení vlastní příjmové základny obcí, zvýšení jejich pravomoci v oblasti místních poplatků i určitou regulační a ochranou funkci. Zavedením nebo nezavedením určitého místního poplatku může obec ovlivňovat pořádek v obci, ale i skladbu podnikatelské činnosti apod.

Pro podnikatele mohou hrát velkou roli při rozhodování o umístění provozovny či provozování podnikatelské činnosti především tyto poplatky: poplatek za lázeňský nebo

rekreační pobyt, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek ze vstupného, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

5. PROPAGACE

Propagace je vnímána jako jeden z vůbec nejvýznamnějších nástrojů podpory místní ekonomiky. Obce by se měly snažit o vytváření pozitivního image o městě především u místních podnikatelů a občanů, neboť spokojení podnikatelé jsou nejlepší forma propagace města a jeho podnikatelského klimatu. Možnosti jsou také v podpoře všeobecného povědomí o podnikatelích ve městě a prezentacích na regionálních i nadregionálních akcích.

V současné době mnoho obcí, včetně těch nejmenších, má již vlastní webovou prezentaci. Důvody, které je k tomu vedou mají různou povahu. Motivací pro zřízení stránek však většinou bývá snaha o podporu turistického ruchu, přilákání investorů či novousedlíků. Na dalším místě potom figuruje snaha o zlepšení informovanosti občanů a místních podnikatelů. Často uváděným důvodem je také naplnění zákona 106/99 o svobodném přístupu k informacím. U obcí sdružených do mikroregionů připadá v úvahu rovněž komunikace v rámci těchto útvarů, a to jak mezi jejich úřady, tak i vůči občanům sousedících obcí.

Obvykle se však nejedná jen o výhradně jeden z uvedených důvodů, ale o kombinaci více z nich nebo všech, kdy jeden nebo dva převládají. Společným rysem těchto prezentací, ať již jsou důvody pro jejich tvorbu jakékoliv, by mělo být vytvoření pozitivního obrazu obce, čehož je možné dosáhnout jednak profesionálním vzhledem prezentace, jednak poskytováním aktuálních informací.

6. MĚKKÉ LOKALIZAČNÍ FAKTORY

Tvrdé lokalizační faktory (dálniční spojení, průmyslové zóny, dostatek surovin a energie atd.) se ve vyspělých zemích stávají stále více dostupnými. Rozhodujícími faktory se pro přilákání investorů a kvalitních lidských zdrojů proto stále více stávají měkké faktory, jako jsou sociální a životní prostředí, infrastruktura volného času, kontaktní chování veřejného sektoru, specifická lokální kultura a image místa. Jedná se o nástroje, které se snaží do města či regionu přilákat vzdělanou a kvalifikovanou pracovní sílu, která je dnes považována za významný faktor komunálního rozvoje. Pozornost věnovaná vzhledu města zvyšuje nejenom atraktivitu města z pohledu bydlení, ale také cestovního ruchu.

Kvalita života je zásadním měřítkem mezi městy, která si navzájem konkurují v přitahování nových a udržování stávajících investorů. Pověst města, které je atraktivním pro život i práci, ovlivňuje rozhodování o tom, zda se podniky rozhodnou rozrůstat zde nebo někde jinde. Kvalita života a image přímo ovlivňují složení pracovní síly tj. jací zaměstnanci s jakou kvalifikací budou k dispozici firmám, které se rozhodnou investovat a podnikat ve městě.

Investice do lidských zdrojů patří k těm, které jsou považovány za nejefektivnější. V moderní ekonomice hraje vzdělání a kvalifikace stále významnější roli, a to nejen při rozhodování o lokalizaci investic. Stále zřetelnější je trend růstu hospodářských systémů založených na intelektuálních výkonech oproti stagnaci ekonomik závislých na manuální práci. Rovněž je evidentní, že vzdělávání je celoživotní proces a možnosti takového vzdělávání jsou významným prorůstovým faktorem.

Sociálně-kulturní prostředí se promítá do celkového obrazu obce a výrazně ovlivňuje její vnímání veřejností. Kromě toho ovlivňuje chování jejích obyvatel i podnikatelů na jejím území. Správné využití kulturních a historických tradic obce může přispět ke zvýraznění obrazu obce a odlišit ji od jiných.

7. PORADENSTVÍ A SERVIS

Informace a poradenství mají nejmenší intervenční intenzitu. Jejich vliv je závislý na znalostech a hodnotových postojích jednotlivých aktérů. Všechny alternativy jednání nechávají na zvážení aktéra a neupřednostňují žádné alternativy. Patří k nástrojům tzv. měkkého ovlivňování chování aktérů. Z důvodu rostoucího významu informací v poslední době tyto nástroje nabývají stále více na významu. Jelikož tyto nástroje nenarušují působení tržního mechanismu, nýbrž naopak se jím snaží posilovat, jsou z pohledu neoklasické ekonomie považovány za nástroje efektivní.

Obce a města se snaží prostřednictvím svých programů sociálního a ekonomického rozvoje informovat podnikatele o svých silných stránkách nebo o kvalitě jednotlivých stanovišť. Snaží se také analyzovat své slabé stránky, jež je třeba pojmenovat a překonat, má-li dojít k plnému využití silných stránek obce. Pro nově zakládané podniky je nabízeno speciální poradenství k řešení specifických problémů zakládajících podnikatelů.

Také pro obyvatele a pracovní síly jsou v obcích, městech a regionech zřizována nejrůznější poradenská a školicí zařízení, která mají za úkol zvyšovat kvalifikaci obyvatelstva a povzbudit je tak ve vlastním podnikání nebo vylepšit jejich postavení na pracovním trhu.

V poslední době se také do popředí regionální politiky, dostává podpora vzdělávacích a školicích zařízení nebo výzkumu ve spolupráci s univerzitami a vědeckými pracovišti. Ve vázané formě jsou to pak inovační podnikatelská centra, vědeckotechnické parky a podnikatelské inkubátory.

8. ZLEPŠENÍ SPRÁVNÍCH ČINNOSTÍ

Jednou z možností podpor místní ekonomiky je také zlepšení správních činností. Patří sem především transparentnost a plánovitost rozhodování o budoucím rozvoji města, které vytváří rámec příležitosti pro soukromé podnikání. Navíc vstřícnost úředníků vůči podnikatelům (uvědomí si, že ekonomický rozvoj vytvářejí právě soukromé podniky), jejich profesionalita (znalosti a rozhodovací kompetence) vytvářejí vhodné podnikatelské prostředí, které ocení nejenom místní podnikatelé, ale především přicházející investoři.

9. OSTATNÍ REGULAČNÍ A ADMINISTRATIVNÍ OPATŘENÍ

Regulační a administrativní opatření představují tvrdší zásahy, které umožňují určitá jednání a způsoby chování zakazovat. Za pomoci těchto nástrojů může být např. regulována či zakazována bytová výstavba a zakládání podniků v ekologicky hodnotných nebo ekologicky nestabilních oblastech či v oblastech nadměrně zatížených lidskými činnostmi. Administrativní regulace hraje také významnou roli při zakládání nových podniků a výstavbě průmyslových hal v souvislosti s používanou výrobní technologií. Zaměřují se většinou na to, aby zamezovaly společensky nežádoucímu vývoji nebo alespoň tento vývoj regulovaly. Pomocí těchto nástrojů ale nelze pozitivním způsobem stimulovat hospodářský rozvoj v ekonomicky slabých oblastech.

Především v průmyslu s velkým negativním vlivem na životní prostředí (např. v těžebním průmyslu) způsobuje malá regulace nebo nízký standard životního prostředí často větší atraktivitu takových regionů, než například finanční podněty. Takový dumping životního prostředí s sebou ovšem přináší riziko ohrožení střednědobých a dlouhodobých předpokladů pro hospodářský a především společenský rozvoj.

Obec se může aktivně podílet na vytváření právního prostředí v rámci svých pravomocí. Uplatněním některých omezujících opatření může naopak chránit své občany před nepříznivými důsledky podnikatelských aktivit.

II. MÍSTNÍ PODPORA HOSPODÁŘSTVÍ OČIMA CHEBSKÝCH PODNIKATELŮ A PŘEDSTAVITELŮ MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH²

V rámci dotazníkového šetření byli chebscí podnikatelé dotázáni na jejich hodnocení podpory podnikání ze strany města, resp. Městského úřadu v Chebu. Nejčastějšími odpověďmi podnikatelů byly odpovědi „spíše nespokojen“ (46,1% respondentů) a „spíše spokojen“ (41,8% respondentů). Pouze 1,2% respondentů uvedlo, že jsou „velmi spokojeni“ a 10,9% podnikatelů vyjádřilo absolutní nespokojenost s místní podporou hospodářství.

Na otázku co je podle jejich názoru důvodem, že město Cheb nedostatečně podporuje místní podnikání většina chebských podnikatelů uváděla „nedostatek finančních prostředků“. Tak se vyjádřilo 58,3% dotázaných podnikatelů. Druhou nejčastější odpovědí byl názor, „že město nemá správnou představu o svém budoucím rozvoji“. Takto se vyjádřila více jak 1/3 respondentů (36,6% dotázaných podnikatelů). Třetím nejčastěji uváděným důvodem byl názor, že „zastupitelé se raději starají o sebe a své zájmy než o rozvoj města“. Pouze každý desátý podnikatel (9,1% respondentů) v této souvislosti explicitně uvedl, že město se o podporu podnikání stará a že podnikání podporuje.

Abychom problém místní podpory podnikání na komunální úrovni viděli v širších souvislostech, a také z druhé strany, rozhodli jsme se konfrontovat názory podnikatelů v městě Chebu s názory představitelů místní samosprávy v západních Čechách.

² Na přelomu roku 2001/2002 uspořádalo Středisko pro výzkum regionálního rozvoje dvě dotazníková šetření s cílem jak podnikatelé a představitelé místní samosprávy vnímají komunální podporu hospodářství. Celkem bylo dotázáno 175 podnikatelů ve městě Chebu a 90 představitelů místní samosprávy (jak volených představitelů, nejčastěji starostů, tak i úředníků – tajemníků atp.).

Výše uvedené srovnání přineslo některá zajímavá poznání. Většina představitelů obcí a měst uvedla, že není pravda, že by obce a města podnikání nepodporovala. V této souvislosti více jak ½ představitelů veřejné správy uvedla, že se domnívá, že se o aktivitách města příliš neví. Překvapením může být zjištění, že 44% starostů a dalších významných představitelů komunální samosprávy uvedlo, že obce/ města by mohla podnikání podporovat více, kdyby se zastupitelé nestarali pouze o sebe a své zájmy. Překvapením pro nás také bylo, že ani jeden z 90 oslovených představitelů obcí a měst v západních Čechách nepřipustil, že by jejich obec/ město nemělo správnou představu o svém dalším rozvoji.

Ze srovnání odpovědí chebských podnikatelů a představitelů komunální samosprávy v západních Čechách vyplývá, že největší rozpor je v obecném názoru, zda-li obce a města podporují podnikání či nikoliv. Představitelé obcí a měst jednoznačně odpovídají ano (takto odpovědělo 87,5% zástupců obcí a měst) a podnikatelé jednoznačně, že nikoliv (pouze 9,1% se domnívá, že město podnikání podporuje). Další velký rozpor existuje v názoru, zda-li má obec či město správnou představu o svém rozvoji. Naopak shoda existuje v názorech, že není dostatek finančních prostředků na významnější podporu podnikání a že se o aktivitách obce či města příliš neví. Zde je překvapující, že daný stav hodnotí negativněji zástupci obcí a měst, než podnikatelé. Při hlubším rozboru těchto názorů můžeme uvést, že jednou z příčin takového hodnocení je určitý nezájem podnikatelů o sledování dění ve městě. Na otázku, zda-li se podnikatelé zajímají o dění ve městě, zda-li např. pravidelně čtou Radniční listy či regionální přílohu v denním tisku, tak nejčastější odpovědí bylo spíše ne (47,5%). Spíše ano uvedlo 25,2% respondentů. Pouze 12,4% respondentů uvedlo, že rozhodně ano a 1,9% nikdy.

Na rozdíl od počátku 90. let 20. století dnes většina občanů a podnikatelů v ČR nepatří mezi příznivce příliš svobodné ekonomiky a minimální role státu. Po krátkém polistopadovém období tržní euforie se postoje občanů vůči svobodné tržní ekonomice stávají rezervovanější a klesá také její bezvýhradná podpora, jak dokazují četné sociologické výzkumy. Viz např. Zpráva o vývoji české společnosti 1989-1998 (J. Večerník, P. Matějů 1998). Lidé v průběhu 90. let postupně stále méně upřednostňovali „trh bez přívlastků“, a naopak se vyslovovali pro ekonomiku, v níž by stát hrál větší úlohu jak v sociální, tak i ekonomické oblasti. Namísto podpory ekonomiky volného trhu tak postupně nabývá vrchu podpora sociálně-tržní ekonomiky, v níž stát do značné míry ovlivňuje ekonomiku.

Lidé zaujímají postoj, aby vláda méně zasahovala do podnikání, ale na druhé straně méně škrtila v rozpočtových výdajích a kladna větší důraz na makroekonomickou stabilizační politiku vedoucí k nízké inflaci. Lidé si uvědomují, že příliš silný a paternalistický stát nepřeje ekonomické prosperitě, ale na druhé straně mají nedůvěru k bezuzdně svobodnému trhu. V jejich představách se tak spojuje touha po ekonomické svobodě, prosperitě a silném státu jako strážci pořádku s nedůvěrou vůči trhu, hledáním sociálních jistot a požadavkem sociální rovnosti.

Do jaké míry výše uvedené názory platí také pro podnikatele jsme se pokusili zjistit dotázaním podnikatelů ve městě Chebu, jak si představují, že by město (Městský úřad) mělo podporovat místní ekonomiku, tzn. místní podnikatele. Celkem bylo vytvořeno 9 skupin možných podpůrných nástrojů se 46 nástroji (viz kapitola 1).

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že mezi 10 nejčastěji zmiňovanými nástroji podpory místní ekonomiky chebské podnikatelé uváděli následující nástroje:

- péče o celkový vzhled a atraktivitu města
- rozvoj sociální infrastruktury
- flexibilita a otevřenost správy města žádostem podnikatelských subjektů
- znalost (úředníků) problematiky o níž se rozhoduje
- šíření informací o podnikatelském klimatu ve městě
- pozitivní postoj správy města a obyvatel k soukromému podnikání
- jasné rozhodovací kompetence úředníků
- přenášení zájmů podnikatelů a občanů do strategií rozvoje města a kraje
- transparentnost, plánovitost a spolehlivost při rozhodování o budoucnosti města
- dopravní infrastruktura

Technická infrastruktura je jak z pohledu podnikatelů, tak i představitelů místní samosprávy v západních Čechách považována za významnou podporu místní ekonomiky. K nejvýznamnějším nástrojům **podpory podnikání z oblasti politiky nakládání s pozemky a nemovitostmi** podle názoru chebských podnikatelů patří podpora formou zvýhodněných nájmu. Obecně můžeme konstatovat, že podnikatelé vnímají výše zmíněné nástroje podpory místní ekonomiky jako významnější, než je považují představitelé veřejné správy. Shoda existuje v případě vykupování pozemků a nemovitostí za účelem vytváření rozvojových ploch. Naopak představitelé veřejné správy jsou méně ochotni poskytovat dlouhodobá užívatelská práva podnikatelským subjektům a poskytovat zvýhodněné nájem, než by si představují podnikatelé.

Podpora podnikání na poli **územního plánování a stavebního řádu** je vnímána spíše představiteli veřejné správy a to hlavně v souvislosti s vymisťováním průmyslu a průmyslových podniků z center na okraje měst, a to v důsledku snahy o zlepšení životního prostředí v centrech měst či snižování dopravního zatížení center měst. Jedná se většinou o nástroje, které patří do kategorie zákazů a příkazů. Největší neshoda se v této souvislosti projevuje v případě „přizpůsobování stavebního řízení požadavkům a přáním podnikatelských subjektů“, která je pro většinu představitelů veřejné správy nepřijatelná.

Finanční nástroje patří k tradičním nástrojům podpory podnikání. Podnikatelé vnímají jako nejvýznamnější především komunální subvence a poskytování a zprostředkování půjček a úvěrů. Tzn. 86% chebských podnikatelů se domnívá, že by město jim mělo být nápomocno při získávání půjček a úvěrů. Jedná se o nástroj, v jehož případě se maximálně rozcházejí názory podnikatelů a představitelů obcí a měst. Poskytování a zprostředkování půjček a úvěrů soukromým podnikatelům je jako nástroj komunální politiky akceptovatelné pouze 8% představitelů veřejné správy v západních Čechách.

Propagace je shodně jak podnikateli, tak i představiteli místní samosprávy v západních Čechách vnímána jako jeden z vůbec nejvýznamnějších nástrojů podpory místní ekonomiky. Jedná se také o nástroje u nichž je největší shoda v odpovědích podnikatelů a představitelů veřejné správy.

Tzv. měkké lokalizační faktory patří vedle propagace a informační/ komunikační politiky k nejvýznamnějším nástrojům podpory podnikání. Patří k nim jednak péče o celkový vzhled obce/ města a rozvoj sociální infrastruktury, kam můžeme zařadit rozvoj bydlení, vzdělání, možnosti pro trávení volného času atd. Jedná se o nástroje, které se snaží do města či regionu přilákat vzdělanou a kvalifikovanou pracovní sílu, která je dnes považována za významný faktor komunálního a regionálního rozvoje. Pozornost věnovaná vzhledu města zvyšuje nejenom atraktivitu města z pohledu bydlení, ale také cestovního ruchu. V případě města Chebu, které se chce profilovat jako kulturní centrum a středisko obchodu, služeb a cestovního ruchu se jedná o oblast zvláště důležitou. Uvědomují si to nejenom představitelé veřejné správy, ale také podnikatelé.

Poradenství a servis patří také k velmi významným nástrojům podpory ekonomiky, zvláště malého a středního podnikání, kde jak v sousedním Německu, tak i dalších zemích EU hrají obce a města vedle regionů a hospodářských komor velmi důležitou roli.

Jednou z možností podpory místní ekonomiky je také **zlepšení správních činností**. Patří sem především transparentnost a plánovitost rozhodování o budoucím rozvoji města, které vytváří rámec příležitostí pro soukromé podnikání. Navíc vstřícnost úředníků vůči podnikatelům (uvědomění si že ekonomický rozvoj vytvářejí soukromé podniky), jejich profesionalita (znalosti a rozhodovací kompetence) vytvářejí vhodné podnikatelské prostředí, které ocení nejenom místní podnikatelé, ale také zahraniční investoři.

SUMMARY

The point of this work was to map out the problematic of small and medium enterprises subvention from the side of towns and cities in Czech Republic. Just the municipal organs have the best and the most high-quality datas of their region and therefore they can aim by the election of tools from different area possible subvention. It acts about the tools that they try to influence positive economic development of business environment of the cities and the towns. From the available resources I try to hand over the integrated sight to the area of communal subvention and their possible tools.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Zákon č. 59/2000 Sb. o veřejné podpoře
- [2] CÍSAŘ, J. *Drobné podnikání*. Praha: VŠE, 1995, ISBN 80-7079-955-2
- [3] JEŽEK, J. *Prostorová a regionální ekonomika*. Plzeň: ZČU, 1999, ISBN 80-7082-575-8
- [4] PRÖHL, M. *Kommunale Wirtschaftsförderung: internationale Recherchen und Fallbeispiele*. Bielefeld: Verl. Bertelsmann Stiftung, 1998, ISBN 3-89204-372-8
- [5] MATĚJKOVÁ, J. *Podpora podnikání s důrazem na malé a střední podniky*. Praha: Victoria Publishing, 1994, ISBN 80-85865-60-2
- [6] FÜRST, D., KLEMMER, P., ZIMMERMANN, K. *Regionale Wirtschaftspolitik*. Tübingen: J.C.B. Mohr, 1972, ISBN 3-8041-1522-5
- [7] PROKOP, R. Motivace obcí k podpoře podnikání. Veřejná správa, týdeník vlády ČR 2002, č. 10 Dostupné na WWW:<http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2002/0010/porad2.html>. ISSN 0027-8009
- [8] ŽÍTEK, K. Průmyslové zóny: Stát opět přispěje. Moderní obec 2004, č. 4, ISSN 1211-0507
- [9] JURČÍK, R., KINCL, M. Veřejné podpory jako účinný nástroj rozvoje regionů. Veřejná správa, týdeník vlády ČR 2002, č. 17 Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2002/0017/konzult.html>
- [10] CZECHINVEST, Investiční pobídky. Posl. úpravy 1.3.2004. Dostupné na WWW: http://www.czechinvest.org/ci/ci_cz.nsf/InvestmentIncentives?OpenPage
- [11] MĚSTA OBCE [online], Nové Strašecí. Posl. úpravy 5.4.2004. Dostupné na WWW: http://www.mesta.obce.cz/vyhledat.asp?id_org=10674
- [12] JEŽEK, J. a kol. Místní podpora podnikání na příkladu města Chebu. Cheb: ZČU, 2002, Výzkumná studie na zakázku Městského úřadu v Chebu

